

Skaitmeniniai įgūdžiai šių laikų pasaulyje įgauna vis didesnę svarbą - tai patvirtina ir Europos įgūdžių darbotvarkė (angl. the New Skills Agenda), kurioje pirmą kartą skaitmeniniams įgūdžiams priskiriama tokia pati svarba, kaip skaitymui ir skaičiavimui. Tačiau Europos gyventojams šių įgūdžių vis dar trūksta - tai dar labiau išryškėjo ir koronaviruso sukeltos krizės metu, kai skaitmeninėje erdvėje per visą pasaulį nusirito panikos banga.

Remiantis Europos Komisijos parengta Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso ataskaita, 17 proc. Europos Sąjungos gyventojų išvis neturi skaitmeninių įgūdžių, kai Lietuvoje tokių gyventojų yra 23 proc.

„Supratimas apie skaitmeninių įgūdžių svarbą auga ne tik politiniame kontekste, bet ir visuomenėje. Kuo toliau, tuo labiau žmonės supranta, kad skaitmeniniai įgūdžiai yra naudingi tiek profesiniame, tiek asmeniniame gyvenime. Tačiau dar nemažai Lietuvos bei visos Europos gyventojų įgūdžių neturi arba jų turi nepakankamai – siekiame, kad ši statistika pasikeistų. Manau, kad po koronaviruso sukeltos krizės dar labiau įvertinsime skaitmeninio raštingumo svarbą tiek kiekvienam gyventojui, tiek visai valstybei, nes pamatėme, kokie šių įgūdžių stokojantys žmonės yra pažeidžiami“, – sako skaitmeninio raštingumo kuratorė Lietuvoje dr. Renata Danielienė.

Žmonės pervertina savo gebėjimus

Paradoksalu, bet tyrimai rodo, kad žmonėms labai sudėtinga įvertinti savo tikrąjį skaitmeninių įgūdžių lygį. Pasak pašnekovės, jie labai dažnai mano, kad mokėdami pasitiktini el. paštą arba sukurti paprasčiausią lentelę Excel programoje, jie jau turi visus reikalingus įgūdžius.

Tai atskleidžia ir 2018 metais ECDL Fondo atlikta reprezentatyvi visuomenės apklausa Austrijoje. Ji parodė, kad 94 proc. respondentų vertino savo bendruosius skaitmeninius įgūdžius intervale nuo „vidutiniškai“ iki „labai gerai“, tačiau vos 39 proc. įvykdė praktines užduotis teisingai.

Skirtingos kartos - skirtingas įgūdžių lygis

Įprastai manoma, kad senjorai stokoja, o jaunuoliai turi visus reikiamus skaitmeninius įgūdžius, tačiau realybė yra šiek tiek kitokia. „Skaitmeninė karta turi labai gerus įgūdžius laisvalaikiui, pavyzdžiui, moka naudotis socialiniais tinklais, atlikti paiešką, naudotis įvairiomis skaitmeninėmis priemonėmis, mėgsta ieškoti sprendimų bandymo metodais ir pan. Bet kai kalbame apie profesionalius skaitmeninius įgūdžius, reikalingus efektyviau atlikti darbą, tada ima ryškėti problema, kad tokių įgūdžių tikrai trūksta“, – teigia Lietuvos skaitmeninė kuratorė.

Pasak R. Danielienės, vyresnioji karta yra linkusi manyti, jog naudotis skaitmeniniais įrenginiais yra pernelyg sunku. Senjorai taip pat dažnai bijo arba nedrįsta prašyti pagalbos, tačiau pašnekovė įsitikinusi, kad kartais pakanka tik parodyti skaitmeninės erdvės galimybes, jog pamatytum jų akyse užsidegimą toliau mokytis.

Galimybę įgyti tinkamų skaitmeninių įgūdžių ir lavinti savo kritinį mąstymą suteikia projektas „Prisijungusi Lietuva“. Kiekvienas savarankiškai savo žinias gali pagilinti pasirinkęs labiausiai patinkančią mokymosi programą internetinėje svetainėje www.prisijungusi.lt. Čia pateikta teorinė ir praktinė medžiaga tiek pradedantiesiems, tiek pažengusiems interneto ir technologijų naudotojams. Pasibaigus karantinui gyventojai bus kviečiami vėl sugrįžti į mokymus šalies bibliotekose.

Kritinis mąstymas neatsiejamas nuo skaitmeninių įgūdžių

Nepaisant interneto vartotojų amžiaus, svarbiausia skaitmeninėje erdvėje yra saugumas – su internete kylančiomis grėsmėmis galima kovoti pasitelkus kritinį mąstymą. Anot R. Danielienės, žmonės turėtų kritiškai vertinti internete platinamą ir teikiamą informaciją, nes ši yra sunkiai kontroliuojama. Tai ypač aktualu šiuo metu, kai įvairiausio pobūdžio klaidinanti informacija, taip pat ir apie koronavirusą, nevaldomai sklinda socialiniuose tinkluose.

Jos įsitikinimu, kritinis mąstymas ir žinojimas kuo įvairesnių būdų, kaip piktavaliai gali panaudoti technologijas, yra vienas iš pagrindinių ginklų kovojant su socialine inžinerija bei sukčiais, kurie dažniausiai siekia išgauti asmens duomenis bei pasipelnyti.

„Jie gali atsiųsti el. laišką žadėdami, kad gausite finansinę naudą, galėsite pigiai įsigyti prekių ar pan. Tokiuose laiškuose dažnai būna nuoroda, kurią reikia paspausti bei pateikti savo asmeninius duomenis. Žmonės, gavę tokio tipo žinutes, turėtų atkreipti dėmesį į tai, kas yra siuntėjas, ar laiškas parašytas taisyklinga kalba, kas yra kontaktinis asmuo, kur veda laiške pateikta nuoroda, bei tai įvertinę tinkamai reaguoti. Sukčiai gali prašyti jūsų socialinio tinklo paskyroje pasidalinti tam tikra žinia ir už tai laimėti prizą, bet su sąlyga, jei vėlgi pateiksite savo asmeninius ar kreditinės kortelės duomenis. Žmonės, apakinti galimo laimėjimo, dažnai nė nesusimąsto, kaip patenka į sukčių rankas, pateikia asmeninę informaciją bei gali patirti finansinių nuostolių. Tai tik pora socialinės inžinerijos ir „fišingo“ pavyzdžių“, – pasakoja R. Danielienė.

Skaitmeninis saugumas – šių laikų iššūkis

Skaitmeninis saugumas, pasak skaitmeninio raštingumo kuratorės, yra pagrindinis šių laikų iššūkis dėl to, kad viskas keliai į skaitmeninę erdvę. Vis plačiau naudojamos naujos technologijos, tokios kaip dirbtinis intelektas, finansų technologijos, blokų grandinės ir pan. Pašnekovė įsitikinusi, kad tai reikalauja tiek žmonių kritinio mąstymo, tiek ir valstybinio lygio sprendimų, kurie užtikrintų kibernetinį vartotojų saugumą.

„Norėčiau palinkėti domėtis naujovėmis, kad technologijos suteiktų naujų galimybių, ir kartais atnaujinti savo skaitmenines žinias bei įgūdžius. Lietuvoje vyksta nemažai įvairių nemokamų renginių ir iniciatyvų. Viena jų – šiuo metu vykstanti Skaitmeninė savaitė, kurios metu bus tiesiogiai transliuojamos edukacinės diskusijos“, – rekomenduoja R. Danielienė. Kovo 23–29 d. Lietuvoje ir visoje Europoje vyksta Skaitmeninė savaitė. Jos tikslas – atkreipti gyventojų dėmesį į skaitmeninių įgūdžių svarbą tiek darbe, tiek kasdieniame gyvenime. Šių

metų Skaitmeninėje savaitėje ypatingas dėmesys bus skiriamas kritinio mąstymo ugdymui. Projektas „Prisijungusi Lietuva“ prisideda prie Skaitmeninės savaitės ir kviečia internetu besinaudojančius žmones stebėti tiesiogines diskusijų transliacijas apie kritinį mąstymą. Taip pat nuotoliniu būdu, užsukus į www.prisijungusi.lt, galima mokytis ir gilinti savo turimas žinias, renkant iš įvairių medijų raštingumo ir saugaus elgesio internete temų.

Apie projektą „Prisijungusi Lietuva“ (www.prisijungusi.lt)

Projektu siekiama skatinti Lietuvos gyventojus įgyti reikalingų įgūdžių efektyviai, įvairiapusiškai, saugiai ir atsakingai naudotis internetu, į šias veiklas aktyviai įtraukiant vietos bendruomenes.

Projektą įgyvendina Informacinės visuomenės plėtros komitetas kartu su partneriais: asociacija „Langas į ateitį“, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba, Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. *Projektas finansuojamas Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.*

